

PRAWO DO RENTY SOCJALNEJ (dot. osób powyżej 18 roku życia)

Od 1 października 2003 r. rentę socjalną przyznaje i wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS).

Renta socjalna przysługuje, niezależnie od odchodów, osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu inwalidztwa powstałego:

- przed ukończeniem 18 roku życia,
- lub
- w czasie nauki w szkole ponadpodstawowej i wyższej przed ukończeniem 25 roku życia,
- bądź
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspiratury naukowej.

Renta socjalna nie przysługuje:

- osobie uprawnionej do otrzymywania emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, uposażenia w stanie spoczynku, renty strukturalnej¹, zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego oraz osobie pobierającej świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych,
 - osobie, która jest posiadaczem nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 5 ha przeliczeniowych oraz osobie będącej współwłaścicielem nieruchomości rolnej, gdy udział tej osoby przekracza 5 ha przeliczeniowych,
- w okresie tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności².

WNIOSEK O RENTĘ SOCJALNĄ

Z wnioskiem o przyznanie renty socjalnej może wystąpić do ZUS osoba ubiegająca się o nią lub jej przedstawiciel ustawowy (opiekun prawny, kurator). Może to zrobić także, na wniosek osoby niepełnosprawnej lub jej przedstawiciela, kierownik ośrodka pomocy społecznej lub inna osoba.

Wniosek składa się w oddziale ZUS właściwym ze względu na miejsce zameldowania na pobyt stały lub w miejscu pobytu (zamieszkania) osoby zainteresowanej. W przypadku gdyby wniosek został złożony w niewłaściwym oddziale ZUS ma on obowiązek przesłać sprawę do oddziału właściwego.

Wniosek o rentę socjalną podzielony jest na pięć części:

- dwie pierwsze części zawierają dane osobowo-adresowe,
- trzecia część - dyspozycje co do wypłaty renty socjalnej (na adres zamieszkania, rachunek bankowy lub do rąk przedstawiciela ustawowego),

¹ Renta strukturalna przysługuje rolnikom przekazującym na rzecz Skarbu Państwa gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni wynoszącej co najmniej 3 ha i spełniających inne warunki określone w ustawie z dn. 26 kwietnia 2001 r. o rentach strukturalnych w rolnictwie (Dz. U. z 2001 r., Nr 52, poz. 539).

² W sytuacji gdy osoba aresztowana lub odbywająca karę pozbawienia wolności jest uprawniona do pobierania renty socjalnej i samotnie prowadzi gospodarstwo domowe może przysługiwać jej 50% renta socjalna. Osoba ta musi jednak spełniać także inne warunki: nie może posiadać innego dochodu oraz nie ma prawa do renty rodzinnej, jest właścicielem lokalu mieszkalnego, najemcą lokalu należącego do gminy, innych jednostek samorządu terytorialnego, czy Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych, czy też przysługuje jej spółdzielcze prawo do lokalu. Osoba ta musi złożyć także pisemne zobowiązanie dotyczące pokrywania z tej kwoty opłat z tytułu czynszu, czy innych należności za lokal mieszkalny. W tej sytuacji w lokalu nie mogą zamieszkiwać inne osoby.

- czwarta część – oświadczenia osoby, której wniosek dotyczy – m.in. o ustalonym prawie do emerytury bądź renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej, osiągnięcia przychodu z tytułu zatrudnienia,
- część piątą wniosku wypełniają osoby tymczasowo aresztowane lub odbywające karę pozbawienia wolności.

Wniosek należy wypełnić drukowanymi literami. Pola białe we wniosku wypełnia osoba ubiegająca się o rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy bądź za ich zgodą kierownik ośrodka pomocy społecznej lub inna osoba. Pola zacienione wypełnia osoba przyjmująca wniosek. Osoba przyjmująca wniosek może zażądać przedstawienia dokumentów potwierdzających wpisane do wniosku dane i informacje.

Renta socjalna jest przyznawana od dnia złożenia wniosku, a dokładniej od dnia złożenia wszystkich wymaganych dokumentów (po ewentualnym uzupełnieniu ich, doniesieniu do ZUS).

Do wniosku o rentę socjalną należy dołączyć wymagane dokumenty, które umożliwią ustalenie prawa do tego świadczenia i jego wysokość, m.in.:

- zaświadczenie o stanie zdrowia wystawione przez lekarza prowadzącego (druk zaświadczenia można pobrać w ZUS),
- dokumentację medyczną oraz inne dokumenty mające znaczenie dla wydania orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy (np. wyniki badań, konsultacji, zaświadczenia lekarskie i opinie),
- wyrażoną na piśmie zgodę osoby ubiegającej się o rentę socjalną lub jej przedstawiciela ustawowego (opiekuna prawnego, kuratora) o wszczęcie postępowania w sprawie renty (zgoda ta może być także zgłoszona ustnie do protokołu w ZUS),
- jeżeli dana osoba ubiegająca się o rentę socjalną pracuje – dołącza zaświadczenie o wysokości przychodów (np. pensji, wysokości zapłaty za wykonanie zlecenia) wystawione przez pracodawcę, zleceniodawcę,
- jeżeli osoba ta jest właścicielem, posiadaczem, lub współwłaścicielem nieruchomości rolnej – dołącza zaświadczenie określające powierzchnię użytków rolnych tej nieruchomości wyrażoną w hektarach przeliczeniowych (zaświadczenie wystawione przez urząd gminy).

OCENA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Osoba zainteresowana kierowana jest przez oddział ZUS na badania przeprowadzane przez lekarza orzecznika, bądź także lekarza konsultanta lub psychologa. Osoba ta może być skierowana też na badania dodatkowe lub na obserwację szpitalną. Na podstawie dołączonej do wniosku dokumentacji oraz po przeprowadzeniu badania przez lekarza orzecznika wydawane jest przez niego orzeczenie o niezdolności do pracy. Dokument ten wydawany przed otrzymaniem decyzji ZUS ustalającej prawo do renty socjalnej.

Orzeczenie lekarza orzecznika zawiera:

- ocenę niezdolności do pracy i jej stopień,
- ustalenie trwałości lub przewidywanego okresu niezdolności do pracy,
- ustalenie niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- ewentualnie celowość przekwalifikowania zawodowego.

Od orzeczenia lekarza orzecznika przysługuje złożenie odwołania (sprzeciwu) do komisji lekarskiej ZUS, w ciągu 14 dni od daty otrzymania tego orzeczenia. Odwołanie składa się w

oddziale ZUS właściwym ze względu na miejsce zamieszkania (jest to ten sam oddział, gdzie były składane dokumenty - wniosek o wydanie renty socjalnej). Sprawę rozpatruje komisja lekarska powołana przez Prezesa ZUS. W każdym województwie powinna być powołana co najmniej jedna taka komisja. Orzeka ona w trzyosobowym składzie, a swoje stanowiska wydaje w formie decyzji.

Orzeczenie lekarza orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu albo orzeczenie komisji lekarskiej stanowi dla oddziału ZUS podstawę do wydania decyzji w sprawie przyznania renty socjalnej.

Jeżeli lekarz orzeknie trwałą całkowitą niezdolność do pracy – przysługuje renta socjalna stała. Natomiast w przypadku, gdy niezdolność ta jest okresowa – przysługuje renta socjalna okresowa.

DECYZJA O PRYZNANIU RENTY SOCJALNEJ

Decyzję o przyznaniu renty socjalnej wydaje oddział ZUS właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby ubiegającej się o jej przyznanie. Od decyzji można odwołać się do sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (za pośrednictwem oddziału ZUS, który wydał decyzję – oznacza to, że odwołanie adresujemy na sąd pracy i ubezpieczeń społecznych, a składamy w oddziale ZUS, który wydał decyzję).

WYSOKOŚĆ RENTY SOCJALNEJ

Rentę socjalną wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Wynosi ona 84% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, określonej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS). Od 1 marca 2006 roku renta socjalna wynosi 501,87 zł brutto.

Od renty socjalnej odprowadzana jest składka na ubezpieczenie zdrowotne oraz podatek dochodowy od osób fizycznych. Wysokość renty socjalnej będzie waloryzowana na zasadach i w trybie określonym dla emerytur i rent z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS). **Renta jest opodatkowana**, co pozwala osobom pobierającym ją na odliczanie od dochodu wydatków na cele rehabilitacyjne³.

W przypadku gdy osobie niepełnosprawnej przysługuje jednocześnie prawo do renty rodzinnej i renty socjalnej kwota renty socjalnej ulega takiemu obniżeniu, aby łączna kwota świadczeń do wypłaty nie przekraczała 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (tj. obecnie 1194,92 zł). Kwota obniżonej renty socjalnej nie może być niższa niż 10% najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy (tj. obecnie 59,75 zł). W przypadku gdy obniżona renta socjalna miałaby wynosić mniej niż 59,75 zł nie jest ona wypłacana.

Jeżeli kwota renty rodzinnej, którą otrzymuje dana osoba przekracza 200% najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy (tj. obecnie 1194,92 zł.) renta socjalna nie przysługuje.

Prawo do renty socjalnej ulega zawieszeniu, w przypadku gdy:

- **osoba uprawniona do jej otrzymywania osiąga przychód** z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (gdy osoba ta pracuje zarobkowo, prowadzi działalność

³ Osoba niepełnosprawna rozlicza się z fiskusem samodzielnie o ile jej dochody w skali roku przekroczą kwotę 9120,00 zł. W przeciwnym wypadku nie musi ona składać rozliczenia rocznego, a prawo do odliczeń z tytułu wydatków na cele rehabilitacyjne mają jej rodzice, opiekunowie.

gospodarczą), lub osiąga inne opodatkowane przychody **w wysokości większej niż 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy** ostatnio ogłoszony przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do celów emerytalnych (od 1 marca 2006 r. do 31 maja 2006 r. – 758,60 zł, od 1 czerwca 2006 r. do 31 sierpnia 2006 r. – 759,10 zł)⁴.

Podstawę do przyznania renty stanowią: orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, orzeczenia lekarza orzecznika o niezdolności do pracy oraz orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia (orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup inwalidzkich) wydane przed wejściem w życie ustawy o rencie socjalnej i uprawniające do renty socjalnej na podstawie wcześniej obowiązujących przepisów. Orzeczenia te wydane przed dniem wejścia w życie nowej ustawy (tj. przed 1 października 2003 roku) traktowane są na równi z orzeczeniami lekarzy orzeczników ZUS.

Podstawa prawna:

ustawa z dn. 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2003 r., Nr 135, poz. 1268 z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 26 września 2003 r. w sprawie przyznawania renty socjalnej (Dz. U. z 2003 r., Nr 170, poz. 1656), rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 14 grudnia 2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy (Dz. U. z 2004 r., Nr 273, poz. 2711).

⁴ Jako przychód są liczone także pobrane kwoty: zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, świadczenie rehabilitacyjne i wyrównawcze oraz dodatek wyrównawczy.